

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppel Alajos (Wollzeile 22). Haase
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttéri czikkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belkirály-utca szeglet trencsén-vár 7. szám hová a lap szel-
lemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes czikkok díjaztatnak.

Készítők nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETESI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1874. második fél évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

A politika korunkban.

I.

A politika, akár tudománynak, akár művészetnek tekintjük, nem nagy haladást mutat fel a legutóbbi évek alatt s kétségtelenül mögötte marad ismereteink minden más ágának. Míg a physical s természeti tudományok egy évszázad alatt egészen megújultak s termékeny és változatos alkalmazásuk által sokkal szélesebb alapot fekteték polgárisodásunk anyagát, a kormányzás tudománya csaknem mozdulatlanul maradt.

A politikai tapasztalások azonban nem hiányoztak; számtalan kormányrendszer lön megbuktatva s ismét fölépítve s mindkét világ részben egy alkotmánykészítő műhely föllállt, mely a múlt század vége óta nem pihent. Hajlandók is vagyunk hinni, hogy tapasztalások nem maradnak meddők s hogy előbb-

utóbb a kormányzás művészetében az ipari fejlődéssel analog haladást fognak előidézni; de lehetlen tagadnunk, hogy e haladás vajmi lassan megy végbe. Sőt néha úgy tetszik, mintha visszaesnénk, a helyett, hogy előremenünk volna. Nem kell e p. azt tapasztalunk, hogy a politika építőmesterei nem látszanak többé birtokában lenni a solid építkezés titkának? Nincs-e alkotásaiknak csak ephemerelete, bárha századok számára létesítetteknek hitték is azokat?

Pedig oly korszakban élünk, midőn a politikai stabilitás szükségesebb, mint bármikor volt. Azon arányban, a mint a termelés fejlődik, a tőkék sokszorozódnak s a kereskedelem az egész világot az érdekeknek szorosra fűzött hálózatával vonja be, nagyobbodik a rend és béke szükségérte is s az existenciáknak mind nagyobb körét támadja meg minden oly politikai válság, mely a közbiztonságot csökkenti. Ha forradalom üt ki p. Párisban, azonnal csökkenni kezd az értékpapírok árfolyama Európa s Amerika minden borszején; azonnal fennakad a munka nemcsak Franciaországban, de mindazon államokban is, melyek neki terményeket szolgáltatnak cserébe az övéiért s az embereknek a föl: felszínén szétszórott milliói látják veszélyeztetve életfontartásuk eszközeit. S mindez csak azért történik, mert a párisi boulevardokon torlaszokat emeltek.

Bizonyos, hogy ha sikerülne megkettőztetni a kormányrendszerek átlagos fennállási időtartamát, a legzaszagosabb találmány lenne fölfedezve s a vegytan vagy alkalmazott mechanika bármely fejlődése sem érné föl azon politikai fejlődést, mely a népeknek a vérmérsékletükhöz leginkább találó, s az idők esélyeivel dacolni leginkább képes kormányrendszert adhatná.

Másfelől ha meggondoljuk, mily precarius jellegűek az államok nemzetközi viszonyai, s mily sok baj ered e körülményből, be fogjuk látni égető szükségét a fejlődésnek a politikai tudomány azon lényeges részében is, mely a nemzetek kölcsönös jogaira s kötelességeire foglalkozik. Európa államainak consolidált adóssága hetven milliardra tehető, s kamat fejében többet emészt föl évenként a közjövődelmek egy negyedénél. Vegyük ehhez a hadügyi budgetek nagy összegeit s azon produc-

tív munka eredményét, melyet a minden nemzedék virágát képező, de a katonai szolgálat által igénybe vett milliók végezhetek volna, s el fogunk rémülni az áldozat nagyságától, melyekbe minden polgárisult államnak kerül a nem kevésbé polgárisult szomszéd támadásai ellen való védelem.

A képviselőház decz. 9-iki ülésének nagy eseménye: Ghyczy Kálmán beszéde, melyet alább kezdünk meg. Az ellenzék kereste e beszédre a rögtöni választ, de nem igen találta meg. Németh Albert néhány élezcet patogatott; Helfly igen bágyadtan szólt — s Tisza Kálmán ki a parlamenti vitakozás oly nagy mestere, érezni látszott ugyan, hogy Ghyczy beszédének hatását egyensúlyozni kellene, de csak is ő küzdött e feladattal a nélkül, hogy azt megoldhatta volna.

Másnap a vita folytatottatni fog; — úgy látszik azonban, hogy a legnagyobb érdekű mozzanatok már lefolytak.

A képviselőház ülése decz. 9-ikén.

Elnök bemutatja a többek közt Udvarhelyszék föltérjesztését az 1871. évi 18 t. cz., a községi jegyzők fizetésére vonatkozó részének módosítása iránt.

Wächter Frigyes a brassói kereskedelmi és iparkamara kérvényét nyujta be az új adótörvényjavaslatoknak a kereskedelem és iparra vonatkozó általmas volta iránt.

Bittó Béni a kataszteri törvényjavaslaton tett förendházi módosítványokra vonatkozólag a kataszteri bizottság jelentését nyujtja be.

A ház ezen jelentést a pénzügyminiszter indítványára az osztályok tárgyalásának mellőzéseével fogja napirendre kitűzni.

Következett a napirend; az 1875. év első negyedében viselendő közterhekről és fedezendő kiadásokról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Száll Kálmán a fennlőrgő körülményeknél fogva lehetetlennek tartja ezuttal a költségvetés megállapítását, megjegyzi, hogy a mint a helyzet ma áll, bármely ministerium sem kezdetné meg rendesen megállapított budgettel a jövő évet, mert az adott viszonyokat senkinek sincs hatalmában megváltoztatni.

s oláh könyveket adnak nekik, a mikből természetesen semmit sem értenek csángóink.

A csángó népnek azt mondják, hogy azért veszik el tőlük a magyar könyveket, mert azokban a hit titkai nem foglaltatnak benn egész teljesen. S ezt azok a jó olasz madarak mondják, kik abból a magyar könyvekből egyetlen szót sem értenek. A moldvai magyarok régi idők óta András Ráfi énekeskönyvét használták, mely Csiksomlyón nyomtatott Kájoni János nyomdájában. Egy-egy ilyen magyar énekes könyv segítségével az olyan helységekben mint pl. Alfalu, Szalonna stb., hova olasz pater be nem tért, csupán magyar kántorok századokon keresztül fentartották a magyar nemzetiséget.

Ez emlékeztet csiki énekes könyvekből egy példány a magyar akadémia könyvtárában látható, melyet az akadémia küldött: Gegő Elek bozott a könyvtár számára.

Igy tiltotta el Bandin 1647-ben az isteni tisztelet magyar nyelven való végzését Huss magyar városban, hol 186 évig minden, még a mise is magyarul ment! Érdemes volna ma egy ily moldvai magyar miséskönyv nyelvészeti szempontból!

Forrófalva, Klézse és Bogdánfalva községekben, melyek a nagyobbak közé tartoznak, a 40-es években az oláh szót még nem értették.

Ma is tisztá magyarok e községek, de az olasz páterek és az oláh kormány gondoskodtak arról, hogy legalább a férfiak beszéljenek oláhlul s különösen Forrófalván, hol következtetesen ma is oláhsít egy olasz pater, lehet a magyarságot féltetni. Tatros községben, mely egykor magyar város volt, 1463-ban ítt készült a magyar biblíának műnében másolata, tehát négyszáz év előtt magyar könyv jelent meg, ma már a magyarság egyrésze előre húzódott s csak a temető sírjain magyar föliratai s a kapu következő fölirata:

„Ez kaput csináltatta
Szilveszter Mátyás
1834.

Gyujtó Mártonnal
a Tatrosi templom mellé

Bittó István miniszterelnök: T. ház! Mielőtt a tisztelt ház a szövegben levő törvényjavaslat érdemleges tárgyalásába bocsátkoznék, a kormány kötelességének tartja előzetesen kijelenteni, hogy a mennyiben a felhatalmazást az 1874-ki költségvetés alapján és így szélesebb alapon kérte, mint a minőt saját előterjesztésében, és később a pénzügyi bizottság tárgyalásainak folyama alatt elfogadott, ezt csupán csak azért tette, mert a törvényben csakis szentesített költségvetésre való hivatkozást tartotta helyesnek, correctnek. De éppen azon körülményből folyólag, hogy a kért felhatalmazás szélesebb körű a szükségelnél, a kormány egyszersmind kötelességének ismeri azt is kijelenteni, hogy nemcsak a már elfogadott korlátokat nem fogja túllépni kiadásailban a felhatalmazás megadása esetében, hanem addig is, míg a képv. háznak és általában a törvényhozásnak módjában lesz az iránt törvény útján intézkedni, kötelességének fogja ismerni, és igyekezni fog mindazon megtakarításokat életbeléptetni, melyeknek lehetőségéről már eddig meggyőződött, vagy ezután fog meggyőződni.

Kérem a t. házat, méltóztassék ezen nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vétele mellett a kért meghatalmazást megadni. (Helyeslés jobbfelől.)

Móricz Pál véleménye szerint a kérdés csak az, vajjon van-e valakinek annyi bizalma a kormányhoz, mely ily törvény megszavazására szükséges. Szólv előtt azonban kétségtelen az, hogy a jelen kormány nem képes az államháztartást rendezni.

Ghyczy parlamenti pályájának dicsősége szóló szerint a 48 előtt alkotmányos életre sugárzik vissza, de sajátképeni hírnevét és nagyságát a 48 utáni aerában állapította meg, és a történetíró, a ki egykoron megírni akarta Magyarország újabb alkotmányos életének történelmét, nem írhatná azt meg a nélkül, hogy a jelenlegi pénzügyminiszternek az ellenzék padjain elmondott hatalmas oratóióról meg ne emlékezzék. Ezen oratóiok nemcsak beltartalmuknál, hanem formájuknál fogva is valódi mintaképei voltak a szónoklatnak, miként annak szabályait Cicero megírta.

Azóta Ghyczy a kormánypadján ül, s egykori pártbívei fájdalommal látják, hogy az álmatlan, gondtelt éjszakáknak csak azért nincs sikerük, mert Ghyczy teljesen azon rendszerbe helyezte belé magát, melyet az előtt oly erélylyel ostromolt. Mindenben elődei nyomdokát követte; minden befolyását felhasználta arra, hogy a közös költségek megszavazása, a

hirdetik egykori tiszta magyarságát. Szabófalva egyike volt nemzetiség tekintetében a legmagyarabb helyeknek (ma 2500 magyar lakja) mint temetőjének egészen tisztá magyar fölíratai bizonyítják s sokáig ellenállt az olaszok oláhoításának, de végre is az erőszakkal nem daczolhatott. Jászvásárt 1836-ban még 3000 magyar volt, többnyire mind iparosok, kik híven őrizték nemzetiségüket, összetartók, összetűk is magyar volt, de templomukban egyetlen magyar szó sem hallatszott, mert az olasz páterek, ha magyar pap tévedt közbük, kitiltották, nehogy magyarul merjen prédikálni. Már régen, 1640-ben meghagyta az olasz püspöki helyettes, hogy magyar papot a szószéktől tiltsanak el. Csak hamvazó szerdán engedtetett meg magyarul énekelni a templomban. A nagyszánu magyarság mily semmivé törpült itt az olasz páterek írtó hadjárata alatt.

Gegő Elek csak néhány csángó falut látott, de a hol megjelent, mindenütt rimákokadtak a „mindenható isten szerelmére,” hogy mentsék meg őket elnemzetlenítő nyúzókíttól.

Nevezetesen, hogy vannak egyes kisebb csángó falvak, melyekről egy ideig az olasz páterek nem bírtak tudomással s így judási alkut sem köthettek demztiségük felett s ezek, mint pl. Pliszkozén, ma is magyarok az oláh falvak közt.

Tekucz falvat hajdan 200–300 magyar család laktá, de az olaszok előbb kifosztották s aztán oly következtetesen oláhsították őket, hogy ma csak a 80 éves öreg ember tud magyarul.

Van eset arra, hogy egy egész magyar kerületet kivetkőztettek nemzeti jellegéből s csak egy-két falu maradt, melyet nem bírtak eloláhsítani: ott e községeket minden módon üldözik és nyomorgatják, mint egykor Szécsat falut, mely magyar merészt maradt az oláhsodottak közt. Számos példával lehet az olasz missió nemzetrontó munkáját illusztrálni.

László Mihály.
(foly. köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

Keleti testvéreinkről.

VI.

(A moldvai magyarok.)

A csángók pusztító.

(Folytatás.)

Azonban idézzünk közelebből. A gorzafalvi anya és fiókmegebeliek 1860-ban Scitovszky János Magyarországi hercegprimásához folyamodtak, melyben sorsukat egészen feltárják. A kérvényben, melyet hiteles másolattól ismerünk, elmondják, hogy fenmaradásukat csak a magyar papoknak köszönhetik s azután érdekesen ismertetik az olasz papokat. Az érdekes okmányokból ezeket adjuk.

Hogy mi magyar lakosok eddigelé megmaradtunk, sok viszontagság közt mind-neket eltűrtünk, elkenvedtünk, megzaporodtunk, ezt csak a szegény magyar papjaink köszönhetjük, de nem olasz papoknak; vannak most is olaszok, kik sem magyarul sem oláhlul nem tudnak, magyarul nem is tanulhat soha, oláhlul valamit 6, 7 esztendőre megtanul, mivel olasz oláhlul valamit szavakban egyez, senki nem érti, mert sem oláhlul, sem olaszul nem mond, még az született oláh sem érti mit mond, inkább kineveti; mink utra járunk országban, csak magtanulunk valamit, de az ifjuság, fejrénjepeink egy szót sem s így egymást nem értik: oh hányan és hányan sirva jó lelki szegények mondják, oh isten adj moldvai szegény magyarnak magyar papot, oláhlul oláh papot; utoljára is olasz papok 9–10 esztendőig ülnek (azaz tartózkodnak köztük), nem keresik templomaikat elkesíteni, az hit-diszire előbb emelni; nézik csak maguknak a pénzt szerezni, avval 1050–2000 aranyokkal hazájukba menni; úgy következőleg mindnyáján utánok cselekszenek, úgy hogy olaszok

magyar papjainkat, ha lehetne, egy kalán vízbe elvégeznének, stb. A szöveget szóról szóra adtuk úgy a mint ők írták s ebből kiki meggyőződhetik, hogy mily derék (!?) pásztorok az olasz missionáriusok. Kérvényükben tovább egész határozottan kimondják, hogy ők fizetvén a papot, nekik joguk van szabadon választani papjukat.

E kérvény sem használt, bár Scitovszkyban meg volt a jóakarát, hanem sok más teendői nem engedtek időt neki, hogy a csángókat fojtogatóiktól megszabadítsa. Sajnos, hogy csángóink ügyét soha se tekintették a kellő komolysággal.

Haynald Lejos erdélyi püspök korában 1855-ben mint szenvedélyes botanicus Gyimesből kirándulást tett a moldvai havasok közé, s meglátogatta Csűgés magyar falut, és levelező tapasztalatait a bécsi pápai nuntiushoz 1866-ban intézett jelentésében adta elő. Természetes eredmény nélkül, mert Rómában az igazság szavát úgy látszik nem igen szokták meghallani, ha valamelyik misso visszaéléseit érinti. Haynald érsek 1860-ban is kezébe vette a csángókérdést, s buzgolkodott, hogy magyar papok küldésének Moldvába, s magyar püspökség állíttassék, de ismét és ismét eredménytelenül. Éppen mint egyik előde Battányi Ignác gróf, volt erdélyi püspök, ki VI. Pius pápához 1787-ben folyamodott, hogy a csángók egyházilag az erdélyi püspökséghez csatoltassanak, s körülményesen leírta a missio viselt dolgait, a magyar nyelvbeni járatlanságot, s ennek következtében a csángók oláhsodását. Csuda lett volna, ha e nemes püspöknek ama köbör missióval szemben igazat adtak volna. A csángók ügyében Ragnay, Kojácsi és Lonovics érsek szintén tettek lépéseket, de Róma mindig és mindig agyonhallgatta a jogos követeléseket, s így közvetve beléegyezésével történik csángóink oláhsodítása, a mi ellen az országnak tiltakozni kell.

VII.

A nagyobb csángó községek eloláhsításán többnyire személyesen dolgoznak az olasz páterek. A jövedelmesebb plébániákba beülnek s közös eljárás szerint írtják a magyarságot.

Először is kitiltják a templomból a magyar énekeket, elszedik magyar ima- és énekes könyveiket

hadsereg óriási költségének megajánlása által fenntartani segítse azon rendszert, mely a nemzetet már is töltötte.

A nemzet rendszerváltoztatást várt Ghyczytől, s fájdalmasan csalódott várakozásában, s azért szóló nem viselhetik iránta azon bizalommal, mely szükséges volna arra, hogy a pénzügyi felhatalmazást a jelen kormányának megszavazza. Szóló végre arra hívja fel a többséget, hogy szakítson az ország érdekében az eddig követett rendszerrel, s kijelenti, hogy a pénzügyi felhatalmazást nem szavazhatja meg.

M a d a r á s z József tényekre utal, melyek szerinte be nem következtek volna, ha a közügyek rendszere megváltoztatik. Nem szavazza meg a felhatalmazást s e tekintetben határozati javaslatát ajánlja a ház figyelmébe.

G h y c z y Kálmán emel most szót, hogy törvényjavaslatát s Möriz Pál támadásai ellen saját magát védelmezze. Hazafiai önfeláldozás vezette őt — úgy mond — a minisiteri székbe s most őt állítják bűnbakul, mintha ő volna mind annak oka, a mi eddig történt. Kimondta, hogy megtesz mindent a háza ügyében, de jóállást nem vállal semmiért, és most, midőn évek óta folytatott rossz gazdaságkodás után 8 hónap alatt nem sikerült a pénzügyi helyzetben az egyensúlyt helyre állítani, most ő a hibás, ő az ok; szemére hányják, hogy terhes költségen nélkül fedezni a kiadást! Hogy a ház 1873-iki határozata a takarításokra nézve nem teljesített, őt okolják ezért is.

Möriz Pál t. barátom, igen élesen taglalta működésemet e házban és elmondotta ellenzéki működésemet. Én erre őszintén kijelentem, hogy nem teszek magamnak szemrehányást ellenzéki működése miatt. De nem teszek magamnak szemrehányást azért sem, hogy kiléptem az ellenzék sorából. (Élénk helyeslés jobbfelől. Mozgás balfelől.) Azon helyen igyekeztem meggátolni mindent, a mit annak idejében tévesnek, hibásnak véltem; nem tudtam meggátolni, törvényre, sőt elmondhatom megváltozhatatlan törvényre lett. (Zajos ellenmondás balfelől. Egy hang: Nincs változhatatlan törvény! Halljuk!) a mit én rószemről meggátolni akartam.

Beláttam tehát, hogy ha lehet az országon még segíteni, csak egy mód lehet arra; segíteni csak egyedül fennálló törvényeink keretében lehet, és azért léptem ki az ellenzék sorából, mert azt véltem, hogy lehet még e háza bajain segíteni azon törvények keretén belül és azon törvények megtartása mellett, melyeket az ország hozott, melyeket én részemről kimondom egyenesen: rendes eszközökkel, rendes módon megváltozhatatlanoknak tartok. (Élénk ellenmondás balfelől. Hosszan tartó zaj. Halljuk!)

Ne gondolják önök, (Halljuk!) hogy önök mentek minden felelősségtől azokra nézve, mik e házban történtek. (Halljuk!) Meg fogják nekem engedni, hogy ha annak idején a kormány tovább a ház színe előtt és kijelenti azt, hogy: Urak! határozatok sok költséget, és sok költség határozatott a ház tulajdonának hozzájárulásával is: ezen költségeket fedez-

ni kell: nem lehet másként fedezni, mint adóval, mert a költségen általi fedezet nem elégséges, nem fedezés.

Ha ezt a kormány akkor kimondja, felébredt volna a nemzet is, és sok későbbi kiadás, melyet annak idejében én is elleneztem, s melyet e nemzet most megbán, elmaradt volna. De mindaddig, míg azon veszedelmes küzdelem létezett e házban a közjogi alapok felett, mindaddig, míg az akkori kormánynak tartani kellett attól, hogy megingathatja azon közjogi alapot, a melyre fektetve volt az országnak jövő fennállása, merhetett-e a kormány önk ellenzése ellen oly javaslatokkal fellépni, melyek önk kezébe adták volna a fegyvert a választásoknál megbuktatni azon irányt, melyet a ház többsége követ (Zajos helyeslés jobbfelől, mozgás balfelől.)

Nem beszéltek többet magamról, nem szándékom recriminálni; Möriz Pál barátom beszéde kényszerített ezekre is.

N é m e t h A l b e r t közbeszól: Én is akarom kényszeríteni. (Zaj. Felkiáltások: Rendre! Halljuk!)

G h y c z y Kálmán pénzügyminiszter: Átme-
gyek magára a fennforgó kérdésre.

Azok, kik azon meggyőződésben vannak, hogy a kormány nem képes feladatának megfelelni, igen helyesen cselekednek, ha bizalmukat a kormánnytól megvonják, hazafiai kötelességüket teljesítik. De midőn ezt az ugynevezett indemnity-törvény megszavazásánál teszik, nemcsak a kormánnytól vonják meg bizalmukat, hanem tekintve azon nehézségekre, melyekkel az esztendő végeig lejáró rövid idő alatt egy új ministerium alakulása járna, lehet, hogy a nemzetől vonják meg életének létfeltételeit, annak fennállását teszik kérdésessé. (Ellenmondás balfelől.)

Azt mondja Möriz Pál barátom, hogy azon beszédemben is, melyet költségvetésem beadásakor a ház előtt elmondtam, és a beterjesztett költségvetésben nem fejtettem ki, hogy miként szándékoztam, mikép lesz lehetséges helyreállítani államháztartásunkat s helyrehozni abban az egyensúlyt.

Szememre vetették különösen nekem és a kormánynak, hogy nem változtattuk meg a rendszert, úgy mint ezt a ház határozata kívánja. Én azt gondolom t. ház, hogy én e házban már ismételve elmondtam, hogy mit szándékoztam tenni, mit tehetek.

Most elmondja, micsoda program az, a mit a kormánnytól várnak. A közigazgatás gyökeres reformját annak minden ágában, a központon, a vidéken. A központon elcsapni a tisztviselőket. Így reformálni az igazságszolgáltatást is. Kevesebbek legyenek a bírák, de azért gyorsabb a jurisdictio. Az adókat úgy reformálni, hogy az senkinek terhére ne legyen. Leszállítani a quotát, közterheket — adósságainkat rendre változtatni át, mindezekkel nagyszerű megtakarításokat lehetne elérni. Ily programmal a nap hőse ő lenne. De hát miként lehessen ezt eszközölni? Ha elbocsátjuk a tisztviselőket rosszabbul meg az administratio — oka a minisiterium. Ha centralisáljuk, a decentralisációt hivatjuk magunkra; ha a decentralisációt mellett vagyunk, a centralisációt barátai támadnak reánk; ha

ugyszólván keresztelve a részegességekbe. És most két három év óta e százados vétek majdnem kiészöbe van. Máté atya ezen erkölcsi forradalom indítója feljebb becsülendő a korunkbeli böcsők és államemberekénél. Mi protestánsok mosolygunk a katolicus egyház ő legendáin; ám itt valami nagyobb van, és ez való. Habár kétségbe vonjuk is ez egyház meghalt szentjeinek igényeit, van egy oly élő papja, a ki ezen egy munkájáról itélve megérdemli a szentek közé avatást, s a kinek neve a naptárba volna iktatandó nem sokkal alább az apostoloknál. S egy ilyen korban kellene-e kellenünk a társadalomnak gyökeres átalakítását s a néptömegeknek az állati tudatlanságtól s még állatibb elaljasodástól való megszabadítását?

Városunk nagyobbodik, és mi türelmetlenül óhajtjuk még gyorsabb növekedését; mintha nagy terjedelmében s lakosai számában állana jólle és boldogsága. De nincsen-e itt maga helyén a kérdés: minő népséget fogunk abba összegyűjteni? Oly vakok vagyunk-e, hogy más városok tapasztalatait ismételní kívánjuk? Csupán anyagi gazdaságunkat, testi kényelmünket akarjuk-e nevelni? Nem tudjuk-e, hogy e nagy városok eddigél minden kétségbeesett egyént befogadtak, egy sereg tudatlan, feleslt, elvetemedett erkölcsű szegényt neveltak fel, és a dobzóds és nélkülözés, a fényűzés és inaség legborzasztóbb ellentétei által vannak eltorzítva? Nem tudjuk-e, hogy a nagy városok vagyontalan munkás osztályai között a halandóság összehasonlító a vidékkel rémitően nagy, és ennek nem egyéb az oka, mint a bűzhödtt lég, a melyben ezen emberek élnek, a lakhelyeik ronda, nyirkos és homályos volta, a sok nélkülözés, csekély ápolás, miben a gyermekek részesülnek, s a durva büntények, a melyek a tudatlanság és szegénység szülöttjei? Ne kívánnánk-e jobb sorsot e mi oly drága, szeretett városunknak? Nem gyanusíthatok azzal, hogy ellensége volnék annak, a mit haladásnak uveznek. Hadd viruljon fel és nevedjék városunk. Fűzzék vaspályák össze a nyugattal. Kaposolják össze a kereskedést a legmesszebb fekvő kelettel. Ám de míg ekként nevedik a vagyonsodás és népesség városunkban, engedjék meg gyorsabban nevednie a benne lakók értelmességét, gyors és erőnyes voltát, házi tisztaságát és testvéries egyesülését előmozdító eszközöket. (Vége köv.)

kinevezük a tisztviselőket, a régi megye hiveivel gyűlik meg a bajunk, ha választjuk, a kinevezés hiveinek nem tetszik, he behozzuk a háziadót, a megyei autonómiát államköltségen fentartani kívánóknak nincs kedvére; ha a létező rendszerhez nem nyulunk, a modern eszmék barátai lesznek ellensé-
günkbe et vice versa, az adóreform ellen főlsszólal mindenki, a ki magát egy kicsit érintve érzi. Folytathatná így tovább s ezzel napokat, hónapokat tölt-
hetnénk el s pénzügyi nyomorunkon segítve még sem volna, sőt viszálykodásaink azt eredményeznék, hogy papirjainkra nem kapnánk vevőt, mert nincs irántunk bizalom. De így van ez minden nemzetnél, hol az egy még meg nem értelt eszme ébred föl s érvényesülni vágyik.

Németh Albert és Helfy Ignác beszéltek a pénzügyminiszter után az indemnity ellen. Előbbi Ghyczy elleni támadásaiban még Möriznél is tovább ment s inparlamentáris kifejezéseit az elnök visszautasította.

Tisza Kálmán nem akarja hosszúra nyújtani a vitát, de szól, hogy saját álláspontját kifejtse. Parlamentárisnak tartja az indemnityt, de nem rendszeres körülmények között s ez indokolja most is, hogy a felhatalmazás használható. Midőn azonban azt meg nem adja, nem azért teszi, mert még nincs meg a pénzügyi rendezés, de azért, — mert már mindnyájunk kötelessége a bajon segíteni s kötelességünk a nemzetre még súlyosabb terheket is ráróvni, de — lássuk icangurálva azon utat, melyben a rendszerből kifelé haladunk, hogy legyenek indokolva e nemzet által hozandó áldozatok azzal, hogy a hitelviszonyok emelkedjenek. Részéről kész a meny-nyi befolyása van és lesz, áldozatokra szólítani a nemzetet, de cserébe a hitelviszonyokat emelni s a rendszerben az irányt változtatni fogja. De áldozatot úgy követelne, hogy az ne legyen sikertelen. Nem tartja helyesnek, hogy évek és évek tételessen ki-
látásba a hitel és adóképeség emelésére. Ez kevés reményekkel kecsegteti őt a bankrendszerre nézve. Mert ha a pénzügyminiszter sem előre, sem hátra nem megy, mert az akadályoktól fél, — úgy még több nehézségekkel fog találkozni a bankrendszerrel. E politikát egyébként a desperatio politikájának tartja. Azt, hogy a közjogi egyezményt békés rendes uton megváltoztatni nem lehet, Tisza tagadja. Ez alkotmányos uton — mert törvény — igen is megváltoztatható ha ma nem, holnap vagy azután. Hogy a kormány előbb télt adóemelésről, nehogy az ellenzék jusson többségre s most emeli az adókat, úgy tartja, hogy ezzel a pénzügyminiszter az ellenzékét igyekezett többségre segíteni. A indemnity javaslatot el nem fogadja.

Ghyczy tiltakozik szavai félremagyarázása ellen. Az egyezmény nem csak törvény, de két fél egyezsége is egyszersmind, annak megváltoztatása tehát nemcsak a parlamenttől, hanem az egyező másik féltől függ.

Még Gull József beszélt, az előrehaladt idő miatt általános figyelmetlenség között vitatva, hogy e kérdés nem bizalmi kérdés. Megszavazza a javaslatot s ezzel az ülés 1 óra után véget ért.

(Foly. köv.)

Budapest, december 5.

Gróf Kálnoky Dénes háromszéki főispán ur ő méltóságának a közelebbi napokban egy levelét tisztelvén, melyben Háromszékről 35. székely községnek a székely egyletbe belépését meglez szavakkal tudatja, s egyszersmind részéről egy több magánosok által is aláírt, részvény ivatek megküldött, e becses küldeményért legméltóbbnak találom azon utat, ha e nyilvánosságra szánt sorokban köszönöm meg az egy-
let nevében a nemes gróf urnak azon hazafias jó indulatát, melylyel az egylet kitézőtt közérdekű célja által lelkesülve, de másokat is lelkesítve, oly szép eredményt létre hozni sziveskedett. S midőn e köszönetemet kijelentem, megragadom az alkalmat egyszersmind a feletti örömmel is kifejezni, hogy székely atyáknál, úgy is mint egyesek, úgy is mint községek, oly szép jelét kezdik adni annak, hogy megértik egyletünk őszinte törekvését, mely egyes-
esen és kizárólag a székelyföld lakói jólétének emelésére és arra van irányozva, hogy ama sok vérről áztatott föld, a haladó kor igényeire képest a szel-
lemi és anyagi jobblét vívmányainak is virágzó fész-
kévé válhassék, s hön felkarolják és valóítani tö-
rekednek maholnap megalakulandó egyletünk jel-
igéjét, mely nem a szánalom könyöradományai-
val, hanem az őnségly nemesebb és férfias eszközével igyekszik őnszerencséjének és emelkedésének meste-
re lenni.

Meleg köszönettel tartozom továbbá városi fő-
ispán Lázár Mihály ur ő Nagyságának, a részéről is ez ügyben tanúsított és még kiltatásba helyezett to-
vábbi buzgó közre munkálásért. Mint szintén for-
ró köszönetet mondok cs. kir. törvényszéki nyugal-
mazott tanácsitkár léczfalvi ngos Gyárfás Elek ur-
nak, azon buzgó részvételért, hogy az őt évi rész-
vényt egyszersre és előre beküldeni sziveskedett; ez-
uttal is tanusítván, hogy a hazafi és székely érdekü
közvéallalatok buzgó pártolás között mindig az első-
között jelen meg, követésre méltó példát mutatván
arra, hogy tettel segítünk a hazán, melynek saját

fiai áldozatkészségének lehet és kell minden irány-
ban regenerálnia magát.

A székely egylet alakulási elölmunkálatait in-
tézó választmány nevében

Hajós János
orsz. képviselő, mint biz. el.

Telekönyvi jegyzőkönyvek közzététele

Erdélyben.

Hirdetmény

Sz. 3509 — 1874.

A nagyméltóságú m. kir. igazságügyminisiterium-
nak f. évi sept. 14-én 26,453 sz. a. kelt, rendelete
folytán az alább nevezett telekönyvi munkálatok-
ra nézve a következők tételnek közé.
(Folytatás)

III.

Az 1875 jan. 1-én kezdődő s a fentemlített
törvényszéknél teljesítendő ügyletek és hivatalos cse-
lekvényekre vonatkozólag a következő felszólítások
és rendelkezések bocsátatnak ki.

1) Mindazon személyek, kik már a telekjeg-
zőkönyveknek hitelesítésekre létezett, vagy legalább
még az 1875 évi január elseje előtt szerzett ta-
lajdon-, zálogbirtoklási- vagy haszonbéri jognál fog-
va, akár a fekvőségek megjelölése, vagy a bejegy-
zett birtokviszonyok kinyomozása tekintetében, a te-
lekjegyzőkönyvekben, valami igazítást, kiegészítést,
lejegyzést, hozzájegyzést vagy átjegyzést igényelhet-
ni vélnék, ezennel felszólítatnak, miszerint ebbeli
igényeiket 1875. augusztus 31-ig bezárólag
annál bizonyosabban jelentsek be, minthogy különben
ezen igények oly harmadik személyek kárára, kik
1875 jan. 1-től fogva a telekjegyzőkönyvben fog-
lalt bejegyzések alapján, további nyilvánkönyvi joga-
kat jóhiszemmel szereznek, többé nem érvényesít-
hetők.

Ezen bejelentésnek minden, a telekjegyzőköny-
vekben még be nem jegyzett birtokjogokra ki kell
terjednie nem téve különbséget, vajjon azok, a már
használaton kívül tett régi, vagy a jelenlegi még ve-
zetett bevallási-, telek- vagy más könyvekben, la-
pokban vagy lajstromokban előfordulnak-e, vagy sem
s akár nyújtott legyen valamely fél, bármí bíróság-
nál valamely általa szerzett fekvőség tekintetben
birtokátjegyzési kérvényt be, és akár van ezen kér-
vény elintézve, akár sem.

A bejelentésre kötelezetnek különösen tehát
mindazon személyek, kiknek birtokjogaik, a helyezi-
nelési bizottmánytól, sem önmaguk által, sem pedig
az ezen bizottmánytól kirendelt képviselők által nem
érvényesítették; vagy kik állítólag erősb, vagy
közös birtokjogukat, a bizottmányilag kitudott és a
telekjegyzőkönyvekbe bejegyzett tetteles földbirtok-
kos ellen, a helyszínelési szabályok által kijelölt mó-
don igazolni képesek nem voltak, állítólagos igényök
akár van a telekjegyzőkönyvben, vagy az általános
tárgyalási jegyzőkönyvben feljegyezve, akár sem.

2) Továbbá mindazon személyek, kik:

a) a telekjegyzőkönyvbe bejegyzett fekvőségek-
re az 1853. május 29-én kelet legfelsőbb ősiségi ren-
delet határozataihoz képest ősiségi vagy más jog-
cimből tulajdoni igényeket már érvényesítették;
vagy kiket

b) az említett ősiségi rendelet határozataihoz
képest a zálogviszaváltási jog érvényesítésére még
hosszabb határidőt illet; ezennel felszólítatnak, mi-
szerint ezen igényeiket a fönnebbi első pontban kije-
lalt jogkövetkezmény elkerülése mellett, legfőkébb
1875. augusztus 31-ig bezárólag jelentsek be, s
az a) alatt említett esetben a még folyamatban le-
vő jogügyet, annak a telekjegyzőkönyvbeli följegy-
zése végett, vagy a nekik már jogérvényesen oda
ítelt jogot az abba átkbelelés végett; a b) alatt
említett esetben pedig az őket illető zálogviszavál-
tási jogot, a telekjegyzőkönyvekbeli följegyzés végett
okiratokkal tanusítva, igazolják.

3) Ugyszintén mindazon személyek, kik a te-
lekjegyzőkönyvekben bejegyzett fekvőségekre elsőbb-
ségi, zálogszolgalmi vagy más jogokat betáblázások,
bejegyzések, följegyzések, vagy bírói zálog-összeírás-
ok által vagy már nyertek, vagy pedig 1875. ja-
nuár 1-ig netalán még nyerendek, — ezennel
felszólítatnak, miszerint ezen jogokat a telekönyvi
jóságtettek teherállapotába leendő átkbelezésük vé-
gett legfőkébb 1875. decz. 31-ig bezárólag
annál bizonyosabban jelentsek be, minthogy különben
ezen jogoknak korábban nyert elsőbbségeit elvesz-
tik; holott bejelentés mellett ezen jogoknak 1875.
évi január 1-ig nyert elsőbbsége, az ezen telek-
könyvi jóságtettekkelre a most említett naptól fogva
tulajdoni vagy zálogjogot nyert új szerzők vagy jel-
zálogos hitezők irányában is főmarad.

(Vége köv.)

Külföldi szemle.

Kolozsvártt, decz. 10. 1874.

A német parlament szombat ülésén Bismarck
herceg újra igen figyelemre méltó nyilatkozatokat

A külső költségvetés tárgyalatán. Windhorst a montán, rozslását fejezte ki a fölött, hogy a kormány a budget azon tételét, melyek a római követésre vonatkoznak, visszavonta. Windhorst azt kérde, mi lehetett oka annak, hogy a kormány még november elején célszerűnek tartotta a költségvetés a budgetbe, decemberben pedig maga vette el azt. Bismarck herezeg azonnal válaszolt. A mondá, hogy másfél évvel ezelőtt maga védte a tételt, mert akkor még volt némi remény a curiával való kibékülésre. Most el kellett azt tenni, nehogy az ügy félrengyarázásokra adjon alkalmat, mert például már most is azon hirdteszik, hogy a német kormány Rómában olyan föltételek között akarja békét kötni, melyeket jóra való állam el nem fogadhat.

Németország elismeri ugyan a pápát a káth. egyház fejének, de ebből nem következik az, hogy a külön követet tartson; ha fölmerül a curiával való érintkezés szükségé, akkor van a kormánynak Rómában embere, vagy rendkívüli követet is küldhet oda. Különböző tétel eljuttatása az állami illetékesnek van. A míg a káth. vallás feje olyan ügyeket emel, melyek az államélettel össze nem tehetők, a míg a curia a német pápát az ellenzékkel, addig már az állam is azt panasolja, hogy a kormány minden érintkezést megszüntet a curiával.

Bismarck azután azon állítást csáfoltá, mintha a kormány a berlini kormány kezdette volna meg. Ez nem igaz. A küzdelem abban leli okát, hogy a béke pápák hosszú sorát most egy harcra pápa követte, ki az összekötést már jóval 1870 előtt elhárította. „Határozott ténnyel akarok említeni, — mondja Bismarck — mely egyik németországi kormány hivatalos okmányában található. E kormány egy bizonyos ügyekben volt alkalma Meglia nuntiussal alkudozásokot folytatni. Ekkor ez a különben nagyon titoktartó praelatus következő nyilatkozatot tén: „Nem bocsátkozhatunk több egyezségekre, hisz rajtuk úgy sem segíthet több más, mint a forradalom.” Ez az állítás megtörténtét a nyilvánosság előtt képes leszek bebizonyítani a nuntiussal, a ki most Párisban van, majd nyilatkozik róla. A forradalom azonban nem következett be, hanem jött az 1870 ki háború. Hogy a háború ellenünk a római politikával való egyetértésből kezdett, hogy ez okból a zsinat ülésszakát megvitatották, hogy a zsinati végzésekre végrehajtása, megkezdésük egészen más szellemben történik, ha a francziák győznek, hogy akkor Rómában, valamint a francziák diadalára mint valami egészen bonyosra számítottak, hogy a francia császári udvarnál, nem akarom mondani a kátholikus, hanem a római — politikai jezsuita befolyások, melyek ott jogos vagy jogtalan módon működtek, voltak tulajdonképpen döntő hatással a háború elhatározására, ami Napoleon császárnak igen nehezére esett, hogy ő nagyon el voltak szánva a békét fenntartani a forradalmat csak azon befolyások döntötték meg, melyek összefüggése a jezsuita elvekkel be van bizonyítva, mindezekről tanúságot tehetek, mert elhihetem, hogy ezen dolgokat nemcsak fölötti iratokból, hanem olyan közleményekből is igen részletesen ismerem, melyeket az illető köröktől kaptam.

A vita további folyamában Varnbüler Württembergi miniszter emelt szót a azon nyilatkozat genezt adta elő, melyet — mint fennebb említők — Meglia nuntus tén. Egy Württembergi szék ügyében alkudozott a kormány Meglia urral. Varnbüler ur a többek közt ezeket mondá: „Egy értekezleten” mely Württembergi ügyvivő a Meglia ur közt folyt le, a azon szomorú helyzet fölött panaszkodott, melyben a káth. egyház egész Európában van a azután következő nyilatkozatot tén: „A káth. egyház csak Amerikában, Angliában és talán Belgiumban van jól élvezetében; másutt az egyházon csak a forradalom segíthet.” Ezen idézet helyességéért — értemet tekintve — kezeskedhetem. Nem tudom, hogy Meglia nuntus a római curia nézetét fejezte-e ki, a tény az, hogy időközben párisi nuntius lón s így sokkal előkelőbb állásba jutott.

A francia nemzetgyűlés néhány napon a a többi oktatás szervezetre vonatkozó s ultramontán részéről beadott javaslattal foglalkozott. A javaslat célja az, hogy a felsőbb oktatást az állam kezebe teljesen kivegye s az ugynevezett „szabad” egyetemek alakítását lehetővé tegye. Dupleix püspök hosszú beszédben végezte a javaslatot, melyet a ház nagy többséggel el is fogadott.

A spanyol csatatéren megindultak a hadműveletek. Loma tábornok 5000 emberrel 5-én San Sebastianba érkezett: ugyanakkor Salamanca tábornok Bilbaoiból kezd meg az előnyomulást. A hadműveletek első célja az, hogy Pampelunát élelmiszerrel ellássák s általában ellúzzák a lázadókat a hátsópart s a francia határ közeléből. A legújabb hírek szerint Navarrában maga Serrano fogja a karoltakat megtámadni.

A karlita északi sereg főparancsnokává Kristian, a központi hadsereg vezetőjévé Dorregaray nevezett ki. Egy tegnapi távirat igen érdekes eseményről hoz tudósítást. E szerint ugyanis az urgeli kátholikus püspök Madridba levelet küldött, s tudósította a kormányt, hogy elhagyja a carlistus ügyét, Don Alfonzot, praetendens testvérét is arra fogja

birni, hogy ugyanígy cselekedjék. A püspök kijelenti, hogy Urgelben fog maradni, ha a kormány csapatai elfoglalják a várost.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Budapestén decz. 11. 10. ó. 20. p. d. e.

Érkezett, decz. 11. 10. ó. 40. p. d. e.

A képviselőház tegnap folytatta az indemnítási vitát; a Deák-pártból Eötvös Károly, Éber Nándor röviden, de hatásosan, az ellenzék részéről többen szóltak; Mária-ássa Béla, Perényi Zsigmond Lónyaisták a javaslat ellen nyilatkoztak; végül röviden nagy lelkesedés közt Ghyczy szolt, mire megkezdődött a szavazás. 447 igazolt képviselő közül igennel 230, nemmel 128 szavazott, távol volt 88, a többség tehát 102 oly óriási, minőt senki nem várt; néhány Lónyaiánus az ellenzékkel, maga Lónyai Menyhért a kormánnyal szavazott; a részletes tárgyalás ma lesz.

Az Arnim-pör tegnap tovább folyt; a kérdéses okmányokat felolvasták, a tanukat kihallgatták.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, december 11. 1874.

— **Rudolf koronaherceg** f. hó 5-én tette le a király és a meghívott vendégek jelenlétében a tereptan és hadiszervezet tanfolyamából, melyeket Wagner Károly tetteles állományú cs. kir. landwehr-ezredes oktatása alatt végzett. A vizsgálat lefolyásáról a hivatalos lap nyomán a következőket közöljük: A vizsgálat a tereptanból négy főrészebe osztatott: 1. tereptan szűkebb értelemben, 2. tereptérkép-ábrázolás, 3. terepfölvetel és térképezés, 4. tereptan vizsgálat és katonai leírása. A tereptanból tartott vizsgálatot a kémszemle és a terep katonai leírása fejezte be, melyre nézve gyakorlati példa gyanánt a Purkerdorff Riedig vezető országútnak, továbbá a riedji és flachbergi állásnak a fensége által f. évi októberben eszközölt kémszemleje szolgált az elmélet felvilágosítására. A cs. és kir. hadsereg szervezetéből tartott vizsgálat az összes hadi erőnek felosztásával, a legfelsőbb hadur főparancsnokságával, a közös hadügyminisztérium, és a területi parancsnokságokkal vette kezdetét. Ezt követte a hadsereg és honvédelem kiegészítése, ez általános védőkötelezettség szükségessége, annak befolyása a nemzetgazdasági érdekekre, és a tetteles szolgálati időre. Átérve a csapatokra, a gyalog, vadász, lovas és tüzérszervezetek szervezése végett. A birodalom két felének honvédelem és a népfelkelés egy külön részét képezték a sorozatnak. A vizsgálatot a hadsereg a harsmezőn rekesztette be. A vizsgálat reggeli 8 órakor kezdődött és délelőtti 10 óráig tartott. A fensége a király, a ki a koronaherceg alapos ismeretével mindkét vizsgálati tárgyat meg volt elégedve. Wagner ezredesnek legmagasabb elismerését fejezte ki.

— **A m. kir.** pénzügyminiszter az üresedésben levő vizaknai-sóbányahivatal főnöki állomásra Swaiczer Sándor kolozsvári bányaigazgatósági fogalmazót nevezte ki.

— **Halevy** örökszép „Zsidóhölgyének” tegnapi előadása oly kiváló sikerrel folyt le, minőt a kolozsvári színház rég óta nem nyújtott közönségének. Szinte elámulva hallgatók végig ez előadást, hogy nekünk ily jól szervezett, ily valódi művészi erővel rendelkező operának van, mely ha akar, mint látszik, még a fokozottabb műgényeknek is képes megfelelni. A két szerelmes nő vágy-társ az előadásban is méltó versenytársnak mutatá magát. Neszveda Anna k. a. mint Recha, Gerecsné asszony mint Izabella, valóban magukat multák felül. Gerecsné finom kellemű hangja, mind Eleazar házában, mind Recha kérésekor, igaz bensőséggel adott a szerelem mély érzéseinek kifejezést, Neszveda Anna pedig mindig erősbuló drámai érenek oly fényes tanujeleit szolgáltatá elejétől végig s legkivált az eljegyzési jelenetben, hogy a val csak is tömör, tartalmas hangjának bája versenyezhetett, melyet az uttal még a biztos hangvétel brillians sikerei is fokozának. Marczel a perjel szerepében szintén hatással működött s bár néha kissé erőltette hangját, de egészen véve kielégítette a méltányos igényeket. Meg kell még említenünk Vidort, ki Theobald nem nagy szerepében szép, erőteljes hangját mutatá be, helyreállítva némileg az egyensúlyt, mit a másik segéd-ének: Beczkói (Arnold) botlásaival és trémaival megbontott. A vendég-művész, Fekete Ignác urat, ki Eleazar énekelé, utoljára hagyók — de nem azért, mintha őt illetné az utolsó hely. Feketét a kolozsvári közönség ismeri régebbi időkből, de azóta előnyére és hátrányára változott. Előnyére: jellemzetes játéknak, kellemes, szépen iskolázott hangjának fejlődésére, — hátrányára: hang-

ja ércének apadásával. Az előny azonban még most határozottan túlsúlyban van a hátrány fölött, s ha például ezuttal a negyedik felvonás nagy magán-dalában balcsillagzata megkíméli s ama pár hangcsuklástól ment marad vala: most csak is fénydaltól beszélhetnénk, a mit különösen az asztali áldás dalaiban s az első felvonás gyönyörű végjelében teljes mértékben érvényesített is. Annait mindenesetre előrt, hogy érdekel várjuk további fellépéseit s mint látszik, a szépszámu közönség is ugyan e véleményben van, mert feltűnő érzéketlenség dacára is képes volt háromszori kitapsolására felmelegedni. A karok s a zenekar összhangzatos működésükkel emelék az est fényes sikerét s így Jakobi urnak is kell juttatnunk a méltó elismerés bábjáraiból.

— **Az erdélyi népművelésügyi értesítő** t, melyet Szabó Endre tapintatos szerkesztése mellett a Kolozsodokamegyei néptanítók egylete adott ki eddig, veszély fenyegeti, miután az egylet töle anyagi helyzeténél fogva a subventiót megvonni kénytelen volt. A szerkesztőség azonban a lapot továbbra is fen akarja tartani, ha az eddigi előfizetők f. hó 25-ig nyilatkoznak s mind egyik egy pár pártolót szerezne. E derék lap valóban megérdemelné a pártfogást s szégyen lenne a királybágon-nenni tanítókra nézve, ha annak megbukását megengednők.

— **Szathmáry P. Károly** gyönyörű aquarell képeinek, valóban megtekintésre méltó, kiállítására már csak vasárnap estig lesz látható. Újlag is figyelmeztetjük a képzőművészetek barátait a nemesebb műfelvek e kedvező alkalmára.

— **Csoka** színtársulata előadásait közelebből Sztgyörgöny fogja megkezdeni.

— **Aronyosszék** főkirálybírája ömeltóságának megbízása folytán a nemes szék törvényhatóság képviselő bizottságát Felvinczre f. hó 21-re d. e. 10 órakor tartandó közgyűlésre az állandó bizottmányt f. hó 19-én d. e. 10 órára hivatalos tisztelettel meghívom. Tárgyak lesznek: szentesített törvények kihirdetése, felsőbb rendeletek felolvasása, az országgyűlési képviselői választási törvény értelmében központi választmányi tagjainak megválasztása és választókerületek megalakulása társ-törvény hatósági átiratok felolvasása s más kebl ügyek stb. Ns. aranyosszék alkirálybírája, Felvinczen, deczember 9—874. Tarsoly Gábor s. k. főjegyző.

— **Betörések.** Tegnapi éjjel ismeretlen tetesek újból a Frankistele Magyarutczában levő üveges boltba akartak az udvarfelől betörni. Azon éjjel — mint halljuk — Bernát Albert honvéd őrnagy kertjében is mutatkoztak ily mákvirágok, de a házörző kutyá felbressztván a cselődséget, a jó madarak ellillantak.

— **A tordai** önkéntes tüzoltó egylet a Casinó termében saját pénztára javára folyó évi deczember 26-ikán zártkört táncestélyt rendez.

— **A bukuresti** tejedelmi pár Bár Calice és neje tiszteletre lakomát rendeztek, melyen a miniszterek és más kitűnő egyéniségek vőnek részt. Az ottani körökben e szokatlan kitüntetés nagy feltűnést okoz. Bár Calice, ügynök és osztrák magyar főkonsul közelebb egy angol nőt vett el. A báró barátságos, lovas ember, kinek komoly szándéka a magyar és osztrák alattvalók érdekeit erőteljesen képviselni, mit ő a szó legtöbbször értelmében tesz is.

— **S. Szt.-Királyban**, mint a „Nem.” írja, a szarvasmarhák közt aggodalmat keltő betegség mutatkozott. Az elpusztult állatok gyomrában állítólag, a táplálék megszáradva, megsülve találtatott. A kiszállott állatorvos marhavészt nem lát, hanem a baj okát a száraz időjárásban és vízhiányban keresi.

— **Nevezetes** alapítvány. Könyves Tóth Antal debreczeni tanyabirtokát, melynek értéke a mai árak szerint is 25 ezer frtra tehető, végrendeletileg a debreczeni ref. főiskolában a jogi tanszak javára alapítványul hagyományozta.

— **Az angol** királynő irodalmi működéséről írja a „France”: A hir, hogy Victoria angol királynő egy új művet fog közzé tenni, nemcsak Angliában, de Franciaországban is, hol „Gondolatok a halálról” című munkájának francia fordítása 80 ezer franknyi jövedelmet hajtott be, nagy sensztitot keltett. A királynő az említett összegből alapítványokat tett szegény fiúk számára az aberdeeni egyetemnél Skóciában. Egyébiránt ez nem egyedüli példája a magas nő philantropikus működésének. Férje halála után toleltetésében tett, mintegy 12 millióra menő megtakarításából, például egy kórházat és egy óvodát építtetett és pedig oly titokban, hogy tul a csatornán az egészlől majdnem semmit sem tudnak. — A királynő fennebb említett, már kész munkája a családra, házasságra, a belső élet érzelmeire s azok különböző mozzanataira vonatkozik, — oly théma, melynek földolgozására nagyon hivatva van a királynő, ki hajdan így szolt Fülöp Lajos királyhoz: „Az uralkodók gazdagsága gyermekeikben van. Sire, mi mindketten egyaránt gazdagok vagyunk.”

— **Philantropikus törvényjavaslat.** A versaillesi nemzetgyűlés deczember 7-diki ülésében egy javaslat tárgyalatott a kóborló költélánczosok, vásáros komédiások és más efféle vándorművészeknél alkalmazott gyermekek törvény általi oltalma

íránt. Mondani sem kell tán, hogy a törvényjavaslat el is fogadtatott.

— **Tömeges** mérgezés. Cornvallis grófságban közelebb borzasztó szerencsétlenség történt, melyről nem tudhatni, ha banyagság vagy rossz akarat okozta-e. Ötven vagy hatvan bányamunkáson ugyanis, kik a számokra rendelt vízmedenczéből reggeli után ittak, nem sokára mérgezési tünetek mutatkoztak. A vizsgálat kideríté, hogy nagy mennyiségű mireny dobott a kutba. Az orvosi segély azonban igénybe vétele, s reménylik is, hogy a megmérgeztettek nagy része életben marad. Ki tette a mérget a medenczébe, mindeddig még nem tudhatni.

— **A Nőwa vize kiáradt.** Szent-Pétervárról egy dec. 8-ról kelt sürgöny a Nőwa megáradását jelenti: Heves északnyugati szél a vizet a reades magasságon 9 lábbal túlhatta, minek folytán az alacsonyab lekvő városrészek a Nőwa torkolatánál elárasztattak. Emberélet nem veszett oda. A rendőrség segítségével külön segélykonyhák állítottak föl. A víz gyorsan szállt alább és már napfölkölte előtt minden veszély elhárult.

— **Egy gyakorlott gazda** ajánlkozik lapunk utján a birtokos uraknak, mint gazdatiszt. Az illető miveltiséget és becsületességet ígérhet kötelességei betöltésénél. Szerkesztőségünk útbaigazítással szívesen szolgál.

KÖZGAZDASÁG.

Arjegyzék.

— **A kolozsvári piac** árai decz. hó 10. ról. 1874. (alsó ausz. mérő középár.) Tisztabuza 4 frt 65 kr. Elegybuza 2 frt, 80 kr. Rozs 2 frt 80 kr. Zab 1 frt 65 kr. Széna 1 frt 80 kr. Alomszalma 70 kr. Egy öl fa 36 hüv. 11 frt. Fagygyugyertya 35 kr. Marhabus fontja 20 kr. Konyhaliszt 10 kr. Rizs 16 kr. Gyöngykása 28 kr. Borsó 20 kr. Lencse 24 kr. Paszuly 20 kr. Pityóka 1 frt 40 kr. Disznó-nózsir 54 kr. Hagyma 10 krajczár. Fokhagyma 12 krajczár.

— **A szamosújvári piac** árai decz. hó 7. ról. 1874. Alsó ausz. mérő. Tisztabuza 4 frt 60 kr. Rozs 3 frt — kr. Elegybuza 3 frt 20 kr. zab 1 frt 40 kr. Széna 2 frt. — kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 14 frt. — kr. Marhabus fontja 16 kr. Konyhaliszt 18 kr. Borsó mérője 15. Lencse 15, paszuly 20 kr.

— **A décsi piac** árai dec. hó 8-án ausz. mérő Tisztabuza 4 fr. — kr. elegybuza 3 fr. 40 krajczár, rozs 2 forint 60 krajczár zab 1 frt. 40 kr pityóka 1 frt 60 kr. Egy mázsa szalonna — fr — kr. Egy font disznózsir 80 kr. Egy kupa borsó 24 kr. lencse 24 kr. paszuly 28 kr. Egy mázsa kenyérliszt kr. — Egy font marhabus 15 kr.

— **A gy.-felhervári piac** ára dec. 5-dikén 1874. A. ausz. mérő Tisztabuza 4 frt 70 kr, elegybuza 3 frt 75 k. rozs 2 frt 90 kr, kukorica — fr. zab 1 frt 55 kr. pityóka 1 frt 34 kr. Egy mázsa szalonna — fr — kr. Egy font disznózsir 60 kr. Egy kupa borsó 36 kr. lencse 36 kr paszuly 24 kr Egy mázsa kenyér liszt 13 kr Egy font marhabus 20. Egy mázsa széna 1 frt 65 kr. Egy öl tűzifa kemény 9 frt — kr.

— **A nagy-enyedi, piaczára** deczember hó 8-ról 1874. Tisztabuza 4 frt 50 kr, rozs 3 frt 25 kr, elegybuza 3 frt 50 kr, zab 1 frt 38 kr. széna 2 frt 80 kr, fa 9 frt, marhabus 13 kr, konyhaliszt 12 kr, rizs 20 kr, paszuly 18 kr, köles 28 kr, burgonya 1 frt, 50 kr só 5 kr, disznózsir 58 kr, bors 76 kr hagyma 7 kr, fokhagyma 8 kr.

— **A maros-vásárhelyi piac** árai november hó 29-ről 1874. Tisztabuza 4 frt 20 kr, Rozs 2 fr, 86 kr, Elegybuza 3 frt 16 kr, Zab 1 frt 80 kr, Széna 2 frt 15 kr, Alomszalma 70 kr, Zsupszalma 80 kr, Fa nem. usztatott 10 frt 60 kr, Fa usztatott 6 frt — kr, Fagygyugyertya 30 kr, Marhabus 16 kr, Konyhaliszt 12 kr, Rizs 24 kr, Gyöngykása 28 kr, Borsó 14 kr, Lencse 17, Paszuly 12 kr, Köles 24 kr, Burgonya 1 frt 65 kr, nózsir 70 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Decz. 10 én 5% Metalliques 69.60 frt. Kamat

— 5% Nemzeti kölcsön 74.90 frt 1860.

Kölesön 109.70. Bankrészvény 996 Hitelintézet

részvények 238.50 London 110.55 ft. st. Ezüst 10.570

Cs. kir. arany 525 — Napoleondor 879.1/2

Urbéri kötvények: Magyarországi 7750. Te-

mesi 76.75 Erdélyi 75.80 Horvatországi 80. —

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Nyiltér.

A rossz idők mellett is igyekszik mindenki szeretteit, legyenek azok kicsinyek vagy nagyok, karácsonyra és újvára ajándékkal meglepni. Hogy ezt minél olcsóbban tethessék, erre nézve mindenkinek bátran ajánlható, hogy az ajándékokat a pontosnak és becsületesnek ismert Friedmannbázárban Bécs, Praterstrasse 26. rendeljék meg.

